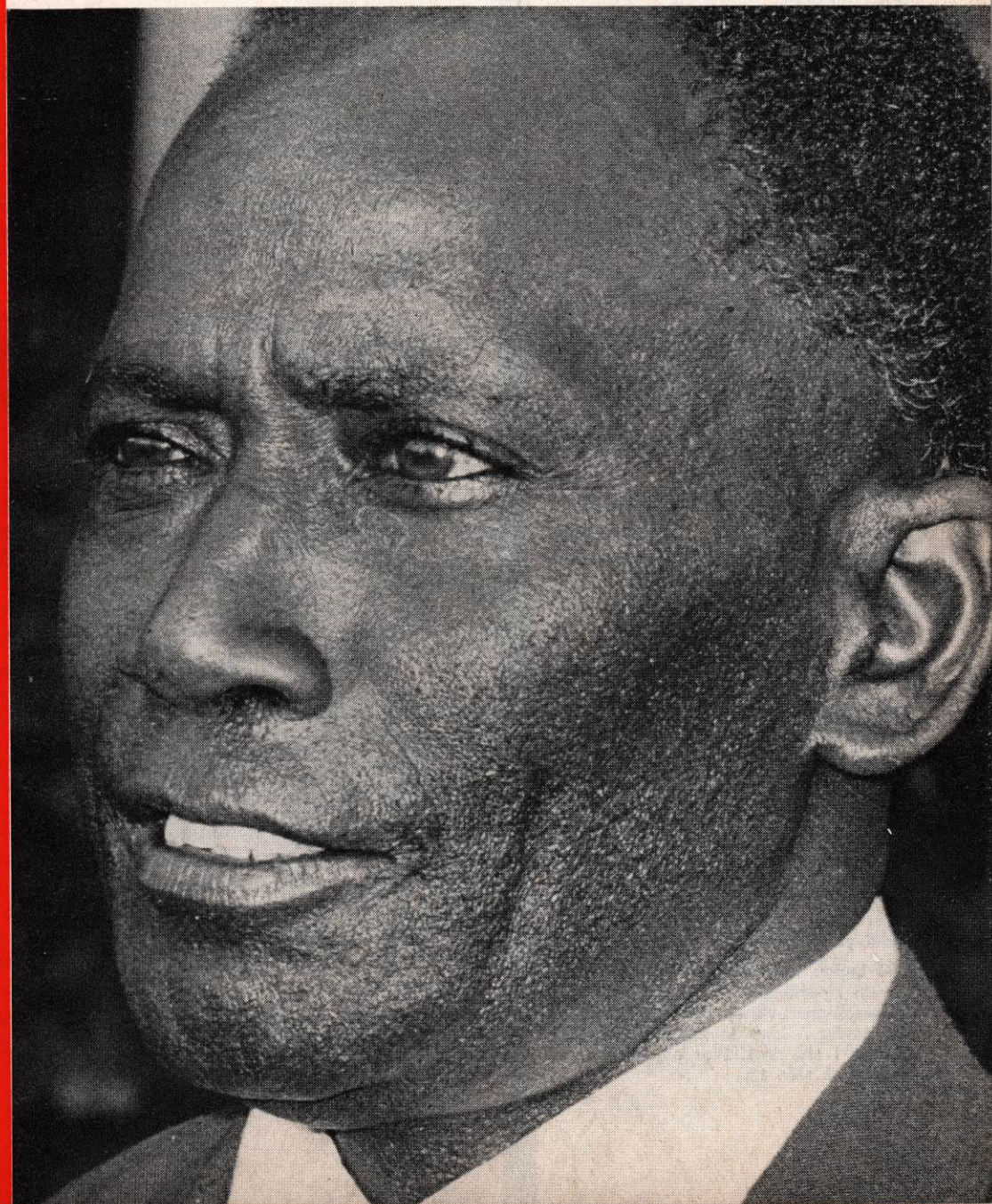

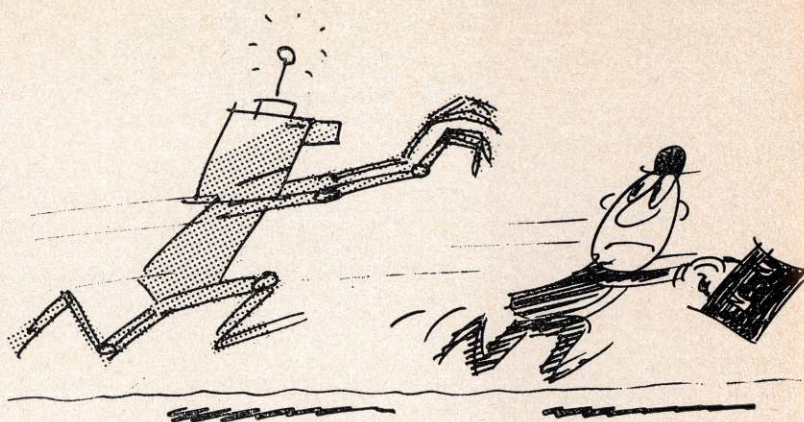
23.04.001

ny verden

TIDSSKRIFT FOR MORALSK OPPRUSTNING

NR. **1** 1970

70-årene?

Det er ikke lett å tyde tidens tegn. Men blant de millioner av ord som er skrevet om vår tid og det kommende decennium, er det visse uttalelser som har fanget vår oppmerksomhet fordi de antyder en ny tenkning.

«Streiken i Kiruna er en advarsel,» skriver den franske av **Le Monde**. «Hvis man ikke klarer å gi velferdssamfunnet et nytt innhold, risikerer de skandinaviske land å bli rammet av en alvorlig krise.»

Time Magazine i New York hevder i en nyttårsartikkel at «den moderne tenknings tro på at all teknologi er god teknologi, må underkastes en radikal forandring». Atomfysikeren Friedrich Weizacker kommer inn på det samme i det tyske tidsskriftet **Die Zeit**: «Er fremskritt virkelig et fremskritt eller bare et teknisk fremskritt?»

«Personlig mener jeg at folk ikke vet hva de streber etter,» sier fangen Gleb Narzhin i Alexander Solzhenitsyns bok **Den første krets**. «De sliter seg ut i et sanseløst mas for å oppnå en håndfull materielle goder, og dør uten å ha fattet sin åndelige rikdom. Lykken avhenger ikke av hvor mange ytre fordeler vi har fravristet livet. Den avhenger bare av vår innstilling til dem.» Setningen uttrykker utvilsomt forfatterens egen mening.

Vi siterer **Time Magazine** igjen: «Kjedsomhet, vanligvis en undervurdert kraft i historien, må tas alvorlig. Den er ikke bare et resultat av velstand, men av åndelig tomhet. Kanskje ingenting er mer kjedomt enn å være uten Gud. Meget av ungdommens utilfredshet er i bunn og grunn religiøs, om enn de ikke ville kalle den det selv.»

Vår hjemlige **Aftenposten** skrev i en leder i slutten av 1969: «Den blendende intelligens, den fantastiske teknologiske kunnen, den overveldende forskertrang — hvorfor brukes de ikke i det godes tjeneste? 'Teknisk er vi overmennesker, moralsk er vi knapt mennesker', fastslår Huxley.» Og **Arbeiderbladet** skrev samme dag i sin leder at vi ikke må «oppføre oss som åndelige dverger».

Tar vi konsekvensen av denne tenkning kan 70-årene åpne veien for en helt ny livsform mellom enkeltpersoner såvel som nasjoner.

Ondskapen avskaffet?

AV LEIF HOVELSEN

«Amerikanerne som folk har vært tilbøyelige til å overse det ondes nærvær i verden, og forstått for lite av det.... Det er Amerikas spesielle kjetteri at de ser seg selv som potensielle helgener heller enn som alminnelige syndere...»

Disse selvransakelsens ord er tatt fra *Time Magazine's* essay den 5. desember, rettet til de amerikanske lesere. Men er ikke ordene like sanne og utfordrende til oss i Norden som til det folk de er skrevet til? *Time* fortsetter:

«Pragmatikeren benekter selvfølgelig ikke det ondes eksistens — selv om han foretrekker å kalle det noe annet. Men optimistisk nok antar han at det onde finnes i instisjoner heller enn i mennesker, og at lovgivning derfor kan fjerne det. Amerikanerne har alltid sett på det onde som konkrete problemer som kunne bli plukket fra hverandre og analysert — som fattigdom eller sult — og bli løst om viljen var til stede. Og fremfor alt har man trodd at det onde kunne drives ut gjennom opplysning og utdannelse ....

Men det er en mørk undertone som går gjennom amerikansk historie: Utplyndringen av indianerne, undertrykkelse av de sorte, det ukloke og muligens umoralske krav om fiendens betingelsesløse overgivelse som ledet til Hiroshima. Dagens unge radikalere er spesielt opptatt av disse og andre skjevheter i vårt samfunn, og fordømmer dem. Men samtidig er de typisk amerikanske for så vidt som de ikke ser det onde i dets historiske og menneskelige perspektiv. For dem er det onde ikke en permanent bestanddel av mennesket, en

kjennsgjerning som en ikke kan komme utenom, men noe den eldre generasjon som en del av en viss klasse eller 'the establishment' har gjort seg skyldig i. Kjærlighet og revolusjon kan fjerne det. I det virkelige liv er kampen mot det onde mindre enkel.

My Lai gir amerikanerne liten grunn til selvvrettferdighet og stor grunn til selvransakelse. My Lai er et tegn på den vold som pulserer under overflaten i amerikansk liv. Hvor og på hvilken måte vil den ellers eksplodere?

Ifølge kristen moral-teologi er bevisstheten om synd og skyld en nødvendig forutsetning for hellighet. Gjennom psykoanalysens prisme sees selv-opdagelse som det første skritt hen imot mental sunnhet. Individer er ikke identiske med nasjoner, men de svarer til dem. Og således kan det hevdes at bare den nasjon har et ekte krav på storhet som har sett sin egen svikt i øynene og som har erkjent i hvilken grad den er i stand til å gjøre det onde.»

Fra vår egen historie kjenner vi ondskapen og satanismen som hersket blant Rinnan-bandens menn. Og bærer det ikke i seg den samme kime når unggutter i råskap slår ned en pensjonist på Hadeland og stikker av med den pensjon han nettopp har hevet? Eller når eldre mennesker slås ned og ranes i Kirkeveien? Og det finnes finere former for ondskap.

Ondskapen i verden tok ikke slutt ved Hitlers fall. Heller ikke ved Stalins eller Verwoerds død.

Og den vil ikke gjøre det om formann Mao, general Franco, Castro eller den rikeste Rockefeller skulle forlate den internasjonale scene for godt. Den evige kampen mellom de gode og onde krefter i mennesket og i verden, mellom lysets og mørkets makter, er like aktuell idag som før. De destruktive og anti-menneskelige krefter i historien er en del av oss selv.

Ingen sentimentalitet og ingen moralisering vil kunne gjenreise verden. Frihet, rettferd, brorskap og menneskeverd er grunnverdier som vi hverken kan ta i arv eller få som gave engang for alle. De må erverves og tilkjempes av hver ny generasjon. Demokrati, enten det er USA, i Asia, i Afrika eller her i Norden, vinnes eller tapes av menneskene som taler i dets navn.

Vi er på vei inn i 70-årene. 1969 ligger bak oss, og med den et decennium fullt av rivende begivenheter. Et decennium som viste at det ondes makt fremdeles er en uhyggelig faktor i menneskenes og nasjonenes liv. Ondskapens makt kan brytes og forvandles gjennom den åndskraft som ble gjort tilgjengelig for alle mennesker ved Jesus Kristus. Deri ligger sjansen til fornyelse og gjenfødelse for den enkelte som for folkene — sjansen til selv å kunne bli et instrument for frihet og fred, for brorskap og solidaritet med et lidende menneskehet.

Et Nordens folk som lærer å løse ondskapens makt hos seg selv gjennom en åndens revolusjon, vil kunne vise veien til et nytt samfunn og et konstruktivt samliv mellom nasjonene.

Mother Colombière.

Rektor for 500 elever

Mother Colombière, rektor ved St. Anne's skole i Bombay, holdt følgende tale etter forestillingen av den europeiske revy «Det er tillatt å lene seg ut av vinduet» i Bombay i desember:

«Det er åpenbart for alle her at jeg er nonne, og altså allerede dypt forpliktet til en sak. Den består i å bringe Gud til dem jeg er i kontakt med. Derfor er det noen som har stilt seg spørrende og tildels

lett kritisk til min forbindelse med MRA. Jeg har ikke tatt det tungt, for vi lever i Vatikan-konsilets tid, og den katolske kirkes holdning er i dag nettopp dette, at vi går ut for å møte, sette pris på og lære av menn og kvinner som er forpliktet til samme sak.

Derfor har det vært en ydmykende og berikende erfaring i MRA å møte en sinnets storhet, en sjelens åpenhet, en oppriktighet og ærlig-

het som det er vanskelig å finne maken til. Selvsagt ventes det ikke at en som — i bevisstheden om egen svakhet, men i tillit til Guds kraft — forsøker å leve med Ham fra dag til dag, plutselig skal ta en drastisk beslutning. Jeg står ikke her for å fortelle om en beslutning jeg har tatt, men om hva jeg har lært fra MRA.

Det er en ting å ha sannheten, og jeg er klar over at den har jeg, men det er en annen ting å ha en uselvisk higen etter å gi den videre og dele den med unge mennesker.

Tre eller fire ganger har jeg invitert folk fra MRA til vår skole. En gang var det for å møte vårt lærerkollegium. Mine lærere er ikke fiendtlig innstillet til hverandre. Jeg har aldri likt meg så godt som jeg gjør med min stab ved St. Anne's. Men jeg tror at etter dette møtet har en viss likegyldighet begynt å forsvinne og en slags varme begynt å komme inn, slik at lærerne interesserer seg for hverandres arbeid og personlige liv.

En lærer forsøkte med hele sin klasse å lytte til den indre stemme i 5 minutter. Etterpå kom to av elevene for å snakke med læreren. Vi indere finner det ikke lett å tilstå våre feil. Det må ha kostet disse to elevene meget å gå til læreren og være ærlige om at deres foreldre ikke hadde undertegnet deres karakterbok ved semesterets slutt. Deres søstre hadde undertegnet. De visste at de ville bli kalt til mitt kontor. Men da jeg ønsket å vise respekt for deres mot, unnlot jeg dette og lot deres lærer behandle saken.

Det at praktisk talt hele skolen nå er grepet av Moralsk Opprustnings utfordring er en stor opplevelse. Jeg har hørt så mange si at MRA er litt for enkelt, litt for barnslig. Vi tror ikke på at vi kan granske våre hjerter og at Gud kan hjelpe oss til å bli annnerledes. Men jeg ønsker at alle som er her i dag er rede til nettopp dette, å forsøke — på en enkel og oppriktig måte — å komme Gud litt nærmere.»

Nord-Irland:

I 40 timer uten stans ble en bordtennisball slått frem og tilbake over et bord i Belfasts KFUM. 20 unge menn og kvinner tok del i maratonmatchen, som fant sted i desember. Hensikten var å reise penger for Moralsk Opprustnings arbeid i India.

Tre av de unge mennene i klubben hadde skuddsår fra gatekampene i byen.

Samtidig kom 300 mennesker, katolikker og protestanter, sammen til en week-end konferanse for Moralsk Opprustning i Belfast. Blant dem var en gruppe fra Londonderry, byen hvor urolighetene har vært verst. To tredjedeler av Londonderrys befolkning er ka-

tolsk, men to tredjedeler av medlemmene i bystyret er protestanter. På konferansen talte fru Ernest Mac Dermott, datter av Londonderrys tidligere ordfører. «Jeg har vært en del av det samfunn som har fusket med valgkretsene og gjort annen urett,» sa hun. Hun vendte seg til Patrick Doherty, som er viseformann i forsvarskomiteén i Derry (Londonderrys katolske bydel) og forsikret ham om at hun ville arbeide sammen med ham for å rette på det som er galt.

Doherty, som London Times kalte «Bogside's ukronte konge» (Bogside er hjertet av Derry), for-

talte om den kampen de førte mot krefter som ville utnytte uretten i stedet for å rydde den av veien. «Vi kunne flere ganger ha grepet til våpen,» sa han, «men vi har ikke gjort det. Det blir av mindre betydning om vi føler oss knyttet til Irland eller Storbritannia hvis ekstremistene overtar og vi blir feiet til side. Da kan vi komme til å få et samfunn uten Gud.»

En militant ung arbeider fra Bogside som også var kommet til konferansen kommenterte: «Jeg trodde aldri jeg skulle oppleve et møte som dette, hvor folk med ytterliggående standpunkter på begge sider kan si hva de virkelig tenker.»

Menimot en million nordmenn så "Give a Dog a Bone" nyttårsaften

Peter Howards skuespill ble nyttårsaften vist i norsk fjernsyn. Det antas at fjernsynsapparatene var skrudd på i mer enn 250 000 hjem. Bildet nedenunder er tatt fra en nyoppsatt forestilling av nevnte skuespill på Westminster Teater i London. Bildet, som dominerte en av sidene i London Times lørdag 13. desember i fjor, er tatt av fotografen Arthur Strong.

Gerd Ekdahl mottar prisen av juryens formann, direktør Olav Hartman.

GERD EKDAHL

INTERVJUET AV
FINN HARALD WETTERFORS

MENNESKET SOM MOTIV

SVENSK TEKSTILKUNSTNER VINNER FØRSTEPREMIE

Gerd Ekdahl heter en ung svensk tekstilkunstner som i de senere år har latt høre fra seg ved forskjellige anledninger. I hennes hjemby Göteborg henger allerede flere av hennes arbeider. I ett arbeid har hun vevd inn sine inntrykk fra Bohusläns skjærgård. Den grov-maskede veven har en kraft i fargene som straks fanger oppmerksomheten. Men kraften avbalanseres av komposisjonens luftighet.

I et annet arbeid, forteller hun oss, har hun bygget opp komposisjonen som et musikkstykke der én tone gir den neste. Og helheten, den skal formidle livsinstinktet og glede. Hvor godt det er lyktes for henne kan man lett konstatere. Også her blir man slått av kombinasjonen av konsentrert kraft avveid mot store lyse felt — grobunn for fantasiens frie flukt.

For noen uker siden vant Gerd Ekdahl en pris som gjorde henne landskjent. Hun fikk førstepremie, 8000 svenske kroner, i en konkurranse der 150 kunstnere deltok med 650 arbeider, alle omkring motivet «Mennesket». Hensikten med

konkurransen var å inspirere til nye veier for den kirkelige kunst som alt for lenge har vært bundet av tradisjonelle klisjeer uten tilknytning til det moderne menneskes forestillingsverden og formspråk.

Gerd Ekdahls seirende bidrag bestod av seks pasteller og akvareller som samlet illustrerte ett tema: Gud skapte jorden. Barnet Jesus kom for at vi skulle forstå og bli frie hver og en i sin styrke så jorden kan fortsette å skapes og bli til en verden som har nok for alle i evighet.

En verden som har nok for alle — det er en visjon som opptar Gerd Ekdahl. Som så mange av sin generasjon har hun opplevd konfrontasjonen mellom én verden i overflod og én i nød i påtrengende, nesten uutholdelig konflikt. Befolkningseksplorasjonen, det uhemmede vannforbruket, luft- og vannforurensningen, rovdrift på naturen er spørsmål hun har tenkt mye på.

— Jeg mistet alt håp, forteller Gerd Ekdahl. Da det hadde vart tilstrekkelig lenge følte jeg meg desperat. Det finnes i vårt samfunn en sterk tendens til på en u-menneskelig måte å degradere alt til varer som kjøpes og selges. Likevel, om all den kapital som går til rustninger, til industrialisering med gale mål, til overflodsforbruket, om den ble brukt riktig ville den kunne redde verden. Men ennå er det ikke noe land som har gjort dette til sin politikk. Den økonomiske siden er blitt viktigere enn den menneskelige. Vårt mål er blitt alt for lite.

— Jeg tror vi må begynne å utvide vår horisont og tenke for hele verdens behov istedet for å tenke bare for en liten gruppe.

— Hva var det som gjorde at du begynte å få håp om at man kan gjøre noe med situasjonen?

— Det var forskjellige impulser, men kanskje først og fremst de erfaringer jeg gjorde på et internasjonalt kurs i Caux i Sveits for halvannet år siden. Kurs for ansvarlig lederskap i vår tid, het det.

Kunstnerinnen foran billedveven.

Der var ungdom fra Europa, Afrika og Midt-Østen.

— Vi studerte de politiske, økonomiske og moralske kreftene som har formet historien, de viktigste ideologiske hovedstrømningene i vårt århundre og hendelsene bak verdensbegivenhetene. En stor del av tiden var viet den menneskelige faktor i utviklingen og om hvordan mennesker kan forandres. Det var en veldig hjelp å kunne sammenlikne mine kunnskaper og mine synspunkter med de andres. Jeg begynte å se at vi mennesker er for små til på egen hånd å hanks med verden slik den er. Vi trenger de fakta vi mates med daglig. Men de må kompletteres med den kunnskap som Det nye testamentet gir oss. Den kombinasjonen er absolutt nødvendig om vi skal fortsette å leve i verden. Frem for alt lærte jeg at vi må regne med Guds visdom og perspektiv på jorden for at alles behov skal tilgodesees. Og så tenkte jeg at det er dette jeg vil lage bilder om.

— Hva vil du med din kunst?

— Forutsetningen for at det

skal bli konstruktivt er at det finnes livsglede og kjærlighet i det, sier Gerd med stor overbevisning. Uten dem mangler kraften til å holde ut og så tar bitterhet lett overhånd. Tenk f. eks. på alle de TV-program og avisartikler vi har sett om sultende barn et eller annet sted i verden. Om vi ikke finner en virkelig kjærlighet til dem som mennesker vil vi snart komme til å betrakte alle disse informasjonene om lidelsen i verden som en ekstra tilsetning til midt dagen, ikke noe mer. Poenget med engasjementet i verden er at vi må ta med oss de positive verdiene like mye som vi slåss for en heving av standarden.

— Hva betyr dette for deg som kunstner?

— Det betyr noe nytt for meg personlig. Jeg er overbevist om at menneskene rundt omkring meg må komme foran arbeidet mitt. Mennesket er jo ikke til for kunstens skyld, men kunsten er til for menneskets skyld. Kunsten må være noe som mennesker lengter etter fordi den taler til noe inne i dem. Den må hjelpe mennesker til å fin-

ne nye veier i livet. Om jeg lever for andre mennesker og vil lytte til hva Gud har å si, får jeg inspirasjon og skapende ideer som en gave som jeg kan anvende i mitt arbeid.

— Du tror altså på en fornyelse innen kunsten?

— Ja visst, og jeg tror den må henge sammen med at vi slutter å være redde for det i livet som gjør vondt. Redde for å være ærlige, for å ta virkeligheten som den er. Fornyelsen begynner der jeg begynner med det jeg føler er viktig hva det enn koster meg. Om vi bevisst sviker livets lover har vi ingen ting å fortelle om. Kanskje må man alltid være beredt til å kjempe seg gjennom «grå perioder», men om de aldri tar slutt er det noe som er feil, noe som definitivt har stivnet inne i en. Om man bryr seg om mennesker blir man såret av dem. Men om man er glad i dem og interesserer seg for dem, da hender det også noe. Av likegyldigheten kommer det ingen ting. Kjærligheten er sjelden. Men jeg tror den kommer igjen.

Idenstam mener at arbeiderne vil tape på «villkatt-streikene» i det lange løp. De vil undergrave fagforeningenes autoritet overfor arbeidsgiverne. «Så reiste denne

Og videre: «Han fikk mange imot seg. Men det var også mange som ville ha sagt det selv, men ikke våget. Det fremgikk klart i samtaler etter møtet.»

Hvor mange stikker ikke fing-
eren i været og finner ut hvor
vinden blåser, før de åpent tar stil-
ling til tingene. I et slikt samfunn
blir selvstendige og modige men-
nesker nærmest en sensasjon. Men
et demokrati kan i det lange løp
ikke fungere uten mennesker som
tør stå for selvstendige meninger
uansett hva det kunne koste dem

«Beslutningen om å la Guds vilje bestemme har kostet meg 12 000 sv. kroner. Det var penger som jeg hadde undratt staten gjennom

Ove Jensen har et mønsterbruk ved Karlstad, som jordbrukseksperter fra Asia, Afrika og Øst-Europa har besøkt for å lære av hans erfaringer. Også norske landbruksfolk har vært der. Ove Jensen har reist og studert forholdene i mange utviklingsland. Han har en sterk overbevisning om at europeere som ønsker å gjøre noe der, må ha et klart svar på korrupsjonen i sitt eget liv.

Elisabeth Knudsen.

3 BREV

FRA DET FJERNE ØSTEN

HELGA LANDMARK I AUSTRALIA

«Der kom herr og fru Oliver!» Det gikk som en hvisken gjennom salen midt i første akt av industri-dramaet 'Den glemte faktor'. Selv vi oppe på scenen kunne høre det. Som direktørfruen i stykket befant jeg meg ved frokostbordet, og kunne såvidt skimte Olivers ut av den ene øyekroken.

Oliver er direktør for gruvene i Kambalda, en typisk australsk gruveby. Den ligger midt i øde-marken og eksisterte ikke for to år siden. Idag har den 3 000 innbyggere. I 1970 kommer den til å eksportere nikkel for ca. 300 millioner kroner.

Nesten daglig leser man i de australske avisene om nye funn av bauxit, jern, nikkel og andre mineraler. I løpet av høsten ble det undertegnet salgskontrakter for ca. 1,5 milliarder kroner.

Vi var 24 mennesker fra 8 land fra forskjellige alders- og yrkesgrupper som kom til Kambalda med dette MRA-skuespillet. Vi kom

inn i en bitter og vanskelig situasjon. I løpet av fem måneder hadde det vært fem streiker. Den siste hadde vart i 7 uker. Mitt vertskap, en engelsk ingeniør og hans kone, fortalte meg at selv skolebarn hadde sluttet å snakke med hverandre under streiken. En av arbeidsgiverne fortalte oss at hvis de hadde visst hvor vanskelig det

tor» for å finne australiere som kan gi disse idéene ben, fordi de selv har funnet en ny livskvalitet.

DAGA JONZON I PAPUA

I det varme sommerværet i Papua får julefeiringen et uvirkelig preg. Bokstavelig talt i mitt an-

Helga Landmark (t. v.) i en scene fra «Den glemte faktor».

skulle bli, ville de aldri ha bygget byen.

Både arbeidere og arbeidsgivere viste stor interesse for våre forestillinger. Vise-direktøren sa at han hadde sett noe helt nytt, og nå ville være ansvarlig for å lære menneskene på arbeidsplassen å kjenne for å skape et bedre forhold til dem. Han kom tilbake for å se forestillingen igjen, og sa: «Jeg kom tilbake ikke bare fordi jeg likte stykket, men fordi jeg møtte noe i menneskene forbundet med det som jeg aldri hadde sett før: Absolutte moralnormer, og den måten de ble tatt alvorlig på.»

Vi ga også skoleforestillinger, og elevene viste seg å være et meget interessert og levende publikum.

Millioner av mennesker er i dag avhengige av Australias matvarer og mineraler. Men disse produktene kommer ikke i og for seg til å løse problemene som ligger til grunn for u-landenes fattigdom, eller besvare konfliktene mellom de rike land. Det trengs nye idéer. Vi ga oss i vei med «Den glemte fak-

sikts sved forsøkte jeg å lage et svensk pepperkakehus. Jeg hadde ikke tenkt på at sukkeret som huset settes sammen med ville smelte. Etter meget eksperimenternig klisset jeg med hvetemelsklister kartongbiter på husets innside, forsterket med tape, dekorerte ut-siden og så bums inn i kjøleskapet, hvor det holdt seg fint. Det var belønning for strevet da jeg så gleden i mørke barneøyne som aldri hadde sett noe liknende.

I Port Moresby, Papua — Ny Guineas hovedstad, bodde vi i et sykepleierhjem. Fra tid til annen bodde en eldre papuansk kvinne sammen med oss. Alice Wedega heter hun og var den eneste kvinnen i det første parlamentet på Papua — Ny Guinea (befolkning 2,8 millioner), den såkalte «Legislative Assembly». Hun har stor erfaring som sosialarbeider og respekteres av både sorte og hvite i landet. Hennes beretninger om utviklingen på Papua i de siste ti-årene var facinerende.

I 30-årene hadde myndighetene forgjeves forsøkt å få slutt på

hodejeger-virksomheten ute i jungelen. Mange ble fengslet. Men når de vendte tilbake til sin landsby i fin form, fete og stilige etter den gode maten i fengslet, ble de møtt av beundrende kvinner som hilste dem med sang. Resultatet var at de andre mennene ble sjalu og skyndte seg å hugge hodet av noen for også å komme i fengsel en stund.

Alice Wedega og noen andre ble bedt om å hjelpe til. De oppsøkte hodejegerne og lærte dem å kjenne. Det viste seg at de trodde på onde ånder som de fryktet. Alice spurte dem om de kunne tenke seg at det også fantes gode ånder, og at man i så fall også kunne lytte til dem. Hodejegerne syntes dette var en interessant idé. De lærte å lytte til hva de kalte «den gode ånd». Dette resulterte i at de etter hvert ga opp hodejakten.

OG FJERNERE...

For hodejegerne betød kontakten med sivilisasjonen at de sluttet å drepe. Under den annen verdenskrig opplevet de at japanerne angrep australiere og at deres land ble en slagmark. De kunne ikke forstå hvorfor et sivilisert folk handlet på denne måten, og de ville sende et budskap til den japanske regjering for å be dem stoppe krigen!

Papua — Ny Guinea kommer snart til å bli selvstendig. For snart, frykter noen, mens andre synes det drøyer for lenge. Det syder og koker i dette landet. Lange har i løpet av sin livstid opplevet utviklingen fra et primitivt samfunn til et helt moderne. Maori Kiki, en av grunnleggerne av øyas største politiske parti, har i sin selvbiografi «1000 years in a lifetime» gitt en fascinerende skildring av dette.

Et av våre beste virkemidler er den afrikanske filmen «Frihet» som ble innspilt av afrikanere. Den handler om en afrikansk stat som går mot selvstendighet. Papuaner-

ne finner i denne filmen en fullgod parallell til sin egen situasjon, og en mulig løsning.

ELISABETH KNUDSEN I INDIA

I de måneder revyen «Det er til-latt å lene seg ut» har vært oppført på forskjellige steder her i India, har revyen vært mottatt med stor interesse. Rundt regnet har ti tusen mennesker av alle kategorier av befolkningen vært tilstede ved forestillingene — ledende personligheter fra politikk og administrasjon, fagforeningsledere, forretningsfolk og ellers dagliglivets menn og kvinner.

Ved det siste fullpakkede møte i Wilson College, var det inspirerende å høre fra mange av dem som allerede er begynt å praktisere

Film løser malm- konflikt

Byen Rorovana på øya Bougainville i Ny Guinea var for noen måneder siden en uberørt sydhavs-idyll. Oppdagelsen av kopperforekomster støtte plutselig den lille byen ut av sin isolasjon og inn i den problemfylte nåtid.

Conzinc Riotinto of Australia (CRA) heter det selskapet som skal begynne gruvedriften. De regner med at gruen i 1972 kommer til å produsere bortimot 100 000 tonn koppermalm pr. dag. De innfødte ble tilbudt kontant betaling for de ca. 600 mål mark som trengtes for anleggene. Men de hadde ingen tiltro til penger — pengeholdning var noe helt nytt for dem. Da selskapet sendte inn maskineri og menn for å rydde tomten, hindret de innfødte dem fra å oppta arbeidet. Til slutt gikk politiet til aksjon med tåregass og batonger.

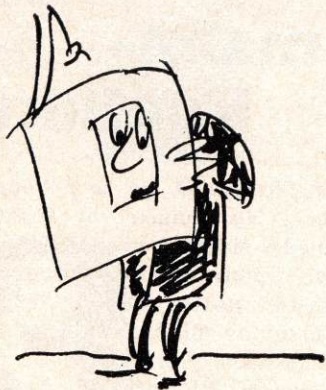
Dette var situasjonen da Paul Lapun, som representerer dette området i Parlamentet, grep inn. Han truet med å bringe spørsmålet inn for De forente nasjoner. Men samtidig var han overbevist om at det fantes en bedre vei enn vold og domstols-avgjørelser.

For å finne denne veien reiste han til Australia. Han beskriver selv hva som skjedde: «Jeg visste at bare Gud kunne bringe noe nytt inn i denne konflikten. Jeg ble klar over at jeg skulle treffe statsminister Gorton, direktøren for gruveselskapet og ministeren for ekstraterritoriale områder før jeg anmeldte saken ved domstolene. Når vi var usikre på neste skritt, søkte vi Guds ledelse.»

Disse besøkene resulterte i en gjennomgripende forandring i regjeringens og de territoriale myndigheters holdning. (Papua og Ny Guinea står under australsk over-

Forts. side 14

klippet

Denne form for moral og den stadige oppegging til klasse- og rasestridigheter, må naturligvis føre til et fullstendig demoralisert samfunn, hvor alle virkelige moralske kriterier er fjernet.

Andrei Amalrik,
russisk intellektuell,
fra hans bok «Vil
USSR overleve 1984?»
(Morgenbladet)

DEN LAVINARTADE ØKNINGEN AV VÅLDET i storstaderna är bl. a. en följd av att de tidigare konsekventa normidealen håller på att undermineras — ett direkt hot mot människans möjligheter att anpassa sig....

Det är en modern tendensiös filosofi att normer endast skulle innebære förbud. Detta är inte fallet, ty normerna formar något av idealbilden av människan själv. Man vill leva upp till sin idealbild, man hävdar sin egen personbild till en positivt formande målsättning.

Samspelet i samhället i stort — familjerna — individerna är synnerligen viktigt. Ju mera självklara normerna är ju lättare formar de den växande individen.

Rättspsykiatern,
dr Walter Parviainen,
Sv. Dagbl. 6/12 1969.

JÄMLIKHET ÄR INTE ATT STRUNTA I varje annan människa utan att respektera varje människa.

Från tiden då en blind auktoritets tro upphöjdes till norm har pendeln i våra dagar ibland svängt till den andra ytterligheten: den frihet som blir självvård. Tesen har gått över i antites — vi torde vara mogna för syntesen nu, dvs. frihet i förening med ansvar och stil.

Rektor Eva Åsbrink
i høstens remissdebatt.

HVIS ET SLIKT OBJEKTIVT MORALSK prinsipp ikke anerkjennes, da kan jeg kun med makt bringes til å bøye meg for mine medmenneskers vilje. Hvis vi betrakter hverandre under en relativistisk synsvinkel, som vesener determinert av visse uomgjengelige naturkrefter, da kan intet bringe oss til i frihet å virkeliggjøre et harmonisk fellesskap, da kan kun et maktsprog tilveiebringe en samfunnsordning. Et styre der ikke bygger på et absolutt og overmenneskelig prinsipp, må nødvendigvis bli et voldsherredømme og det er i denne forbindelse fullkomment likegyldig om denne makt ligger i hendene på et enkelt menneske eller et flertall av folket. Kvantiteten har i seg selv naturligvis ingen moralsk verdi.

De enkeltes frie tilslutning til helheten er åpenbart kun mulig når alle bøyer seg for et overordnet moralsk prinsipp, i forhold til hvilket vi alle er like — som alle ender i størrelser er like i forhold til en uendelig. Ifølge sin natur er menneskene aldeles ikke like, og på grunn av sin naturgitte ulikhet må de tvangsmessig underordne seg hverandre, de er ut fra sin lavere natur ufrie, preget av egoisme og selviskhet i forholdet til hverandre. På det naturgitte grunnlag kan derfor menneskeheten aldri virkelig gjøre broderlighetens prinsipp. Ikke i naturens, kun i **nådens** rike kan dette prinsipp virkeliggjøres, det vil si: ut fra et moralsk prinsipp hvori det absolutte eller guddommelige virker.

Wladimir Solovjov,
russisk tenker
(1853 — 1900).
Solzjenitsyn refererer
til ham i romanen
«Krefavdelingen».
Oversettelsen klippet
fra Morgenbladets
kronikk.

VI MÅ GJERNE OMGI OSS MED julenisser, bare vi selv ikke oppfører oss som åndelige dverger.

Leder i Arbeiderbladet,
24/12 1969.

Kort nytt

Panchgani, India:

Tredje fase av dette asiatiske treningssentret er nå under oppførelse. Det innbefatter spisesal og et 450-seters teater.

Under en nyttårskonferanse overrakte en kanadisk delegasjon en sjekk på 37 000 rupees som en gave til sentret. Pengene var samlet inn fra mennesker over hele Kanada.

Bombay:

Over tusen havnearbeidere med familier satt på begge sider av lerretet da den brasilianske havnefilmen *Det hendte i Rio* for første gang ble vist på hindi-språket. Forestillingen fant sted i deres egen bydel. For noen måneder siden måtte politiet gripe inn her for å opprettholde ro og orden da motsetningene mellom hinduer og muhammedanere truet med å føre til voldshandlinger. Nå satt mennesker fra begge grupper om hverandre. Flere av havne-

arbeiderforbundets tillitsmenn var også til stede.

Dagen etter gikk arbeidere rundt i bydelen og samlet inn penger til flere kopier av filmen.

Caux:

Guido Bernardi, medlem av den italienske nasjonalforsamling, kom inn på løsningen av Sør-Tyrolproblemet i en tale under nyttårskonferansen her. «Vi italienere måtte ydmyke oss,» sa Bernardi. «Da vi kom hit, gikk det opp for oss at vi måtte respektere mentaliteten hos det tyske flertallet i Sør-Tyrol.» Tidligere hadde italienske tjenestemenn sett det som en straff å bli sendt til denne provinsen. Ofte var de sør-italienere som hadde store vansker med å forstå mentaliteten der nord.

Bernardi understreket at Caux hadde betydd mye for å sette fart i utviklingen som førte til en avtale.

21 studenter og unge arbeidere fra Roma ga en forestilling av Peter Howards skuespill *Stigen* under konferansen.

Sør-Afrikansk foregangsmann død

Philip Vundla, en leder for det afrikanske folk i Sør-Afrika, døde i Johannesburg den 16. desember.

Vundla kom fra et fattig hjem i Healdtown i Kapp-provinsen hvor han også gikk på en misjonsskole. Medlidhetene nektet å gi ham stipend til videre skolegang på grunn av hans politiske aktivitet.

Han var en født leder, fryktløs og med en naturlig verdighet. Etter at han flyttet til Johannesburg ble han heltidsarbeider i det afrikanske gruvearbeiderforbundet og var med og ledet den største streiken i landets historie. Politiet beskrev ham som «den farligste mann i Transvaal». I mange år var han medlem av landsstyret i den nå forbudte African National Con-

gress. I begynnelsen av 60-årene ble han valgt til formann i et rådgivningsorgan som representerte 600 000 mennesker i de afrikanske bydeler i Johannesburg.

Fra ungdommen av var han fylt av bitterhet og hat mot de hvite. En dag ble han oppsøkt av en hvit nasjonalist som ba om tilgivelse for sin overlegenhet. Han fortalte at han hadde besluttet å kjempe for en forandring i sitt eget folk, hva det så skulle koste ham. Vundla var mistenksom, men skjønnte at mannen var oppriktig.

En slik mennesketype blant de hvite var en faktor Vundla ikke hadde regnet med. Det førte til en endring i hans egen innstilling. Hatet ble ikke lenger drivkraften,

men en overbevisning om at hvite og sorte kunne gjennomgå en radikal forvandling som ville legge grunnlaget for en ny utvikling i landet.

Vundla mistet aldri sin militante holdning. Han var fryktløs i kampen for sannhet og rettferd og la ikke fingrene imellom når det gjaldt å la de hvite forstå hva apartheid kostet hans folk. Men han gjorde det på en slik måte at de hvite lyttet til ham, og for noen betydde det en radikal endring i deres livsførsel.

Tusen mennesker i ti busser og 250 biler fulgte ham på hans siste ferd. Fremtiden vil vise om ikke hans statsmannskunst kommer til å bære frukt.

Film løser ...

Forts. fra side 11

høyhet.) Inntil da forhandlet gruveselskapet med myndighetene på Bougainville, over hodet på befolkningen. Nå kom det for første gang i stand forhandlinger mellom selskapet og innbyggerne selv.

Det australske fagtidsskrift «Mining Magazine» beskrev i sitt novembernummer hva som videre skjedde: «De direkte forhandlinger kjørte seg etter kort tid helt fast, og det oppsto igjen en meget spent situasjon i Rorovana. Usannsynlig som det kan lyde, ble krisen hovedsaklig løst ved fremvisning av en film laget av organisasjonen Moralsk Opprustning. Filmen handler om konfrontasjonen mellom en kolonimakt og et afrikansk folk, og hvordan konflikten mellom dem til slutt løses. Den gjorde tilsynelatende et dypt inntrykk på landsbyens ledere.»

Forestillingen fant sted under åpen himmel midt i byen. I filmen så de innfødte hvordan myndighetene forandret sin instilling, noe de jo også selv nettopp hadde opplevet på Bougainville. Det gjorde dem villige til å forlate sin egen uforsonlige posisjon. Da innbyggerne i Rorovana neste dag møttes for å planlegge, sa Paul Lapun: «Vår situasjon er omtrent den samme som i filmen. Vi må forandres og arbeide etter Guds vilje. Da kan vi få fred i dette landet i stedet for blodsutgydelse.»

Forhandlingene med gruveselskapet kunne nå fortsette, og 100 politimenn — mange av dem bevæpnet — ble trukket tilbake. Til slutt kunne Paul Lapun annonsere over Bougainville radio at innbyggerne var blitt enige om å leie ut 600 mål. Prisen pr. acre ble satt opp fra 1200 kr. til 8000 kr. I 42 år fremover skal det utbetales en årlig leie på 55 000 kroner. Dessuten blir det betalt en engangssum på 240 000 kroner. Leieforholdet skal omprøves hvert syvende år, og når det er utløpt bli byens eiendom. Byen fikk forkjøpsretten på 7 000 aksjer i selskapet.

Leien betales til et fond. Fra

fondet får innbyggerne en sum som tilsvarer hva de ellers hadde tjent på å dyrke sin jord. Overskuddet skal anvendes til byens felles utvikling. Myndighetene avga også et skriftlig løfte om ikke å ta noe land fra Rorovana til noe annet formål.

En lederartikkel i avisen *The Australian* konkluderte: «Denne løsningen bringer opp viktige spørsmål for fremtiden, og reiser tvil om riktigheten av tidligere metoder og handlinger. Det er ved lov forbudt å forhandle direkte med innfødte jordeiere i territoriene. Men direkte forhandlinger fant sted mellom Conzinc Riotinto of Australia og innbyggerne i Rorovana, pluss noen rådgivere, blant dem MRA-bevegelsen. En må trekke den konklusjon at gruveselskapet og MRA var i stand til å finne ut og skaffe til veie hva jordeierne ønsket, mens myndighetene ikke kunne, eller ikke ville gjøre det.»

ALUMAT

HUSSTIGER SPESIALSTIGER

KRISTIANSANDS MEK. VERKSTED A/S
TLF. 042/29520 • POSTBOKS 472 • 4601 KRISTIANSAND

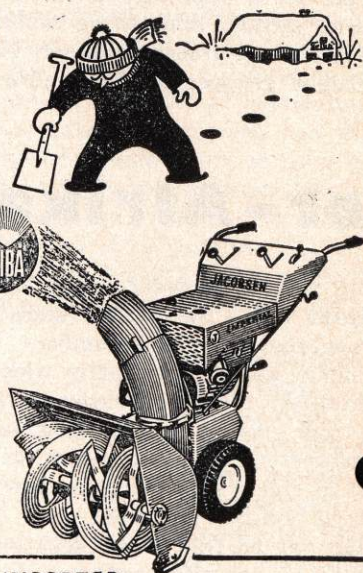
Jacobsen IMPERIAL SNOW JET

Våt eller tørr snø:

4 gear forover og egen utblåsningsvifte er avgjørende for effektiv snøfresing i forskjellige snødybder og under alle værforhold.

- ☐ 7 hk., 4 t. Lauson motor.
- ☐ Revers ☐ 26" arb.bredde
- ☐ Svingbar tut. ☐ Løse-tut og belter.
- ☐ Jacobsen kvalitet.

Be om demonstrasjon!

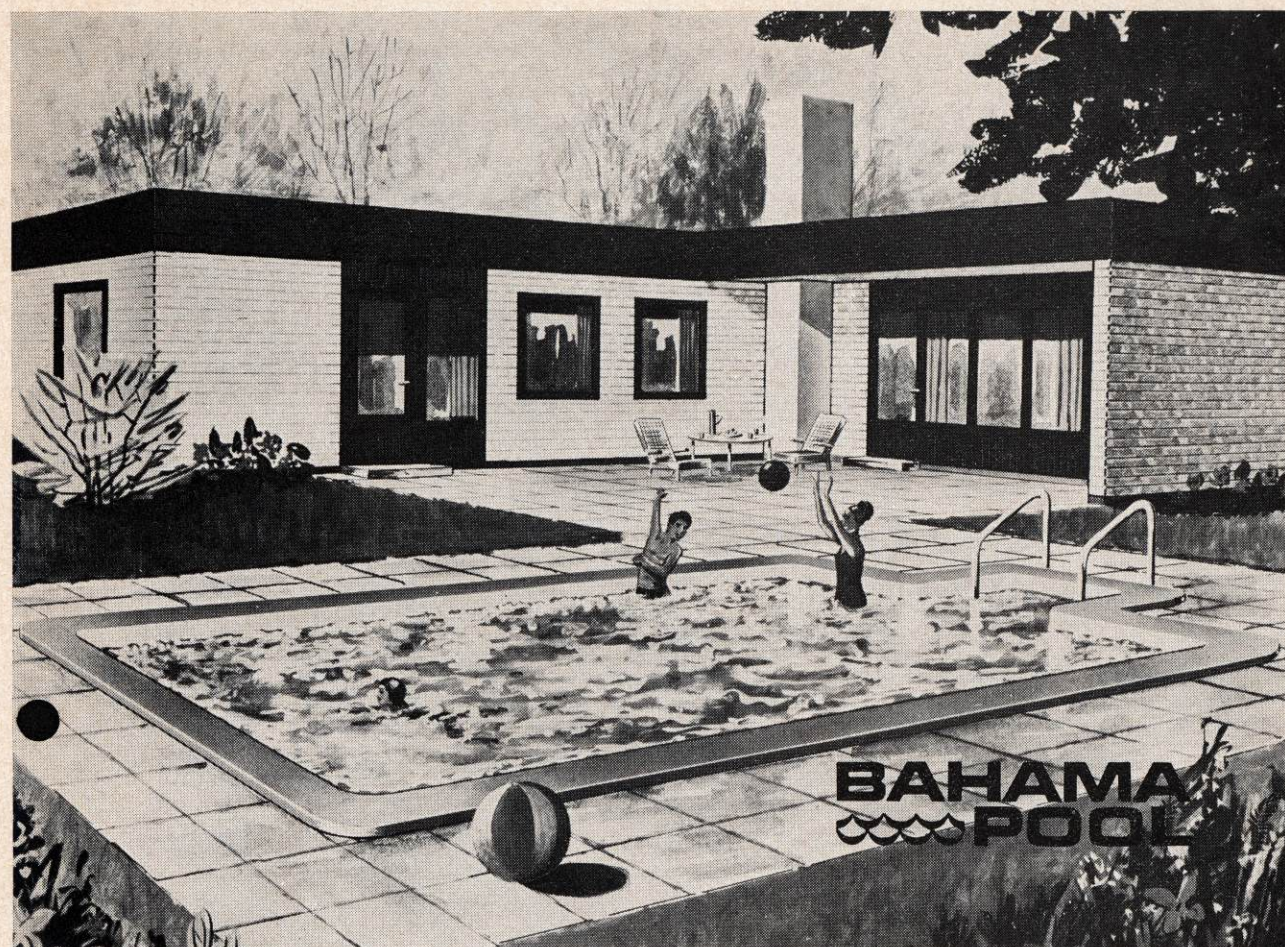

ENEIMPORTØR:
FR REINHARDT & CO A/S
KRISTIANSAND S. TLF. 25540

Send meg nærmere opplysninger om JACOBSEN SNOW JET:

Navn: .....

Adresse: .....

Exklusiv swimmingpool i glasfiberarmerad plast 13.800:-

(6-8 mm veggtykkelse)

Bahama-Pool är formgjuten och fullt färdig för montering på plats. Ni slipper härigenom helt ifrån arbete och kostnader för försättning, spackling, målning och underhåll. Den kraftigt armerade polyesterplasten har en enastående styrka och elasticitet.

Bahama-Pool levereras komplett med reningsfilter, förvärmare, bräddavlopp, bottenavlopp, inbyggd belysning samt mahognytrappa med rostfria ledstänger. Pris endast 13.800:- kr fritt fabrik inkl. 2 servicebesök (exkl. moms.)

Vi levererar utrustning till pooler i betong och andra material samt poolkemikalier.

Vår goda service är en säkerhetsfaktor att räkna med!

Begär att få vår fyrfärgsbroschyr!

BAHAMA-POOL AB

Box 145, 542 00 Mariestad
Tel. 0501/145 64

BÅTPLANER?

Rådspør

Båt-PONTUS

Gøteborgs

Frihavn

Tel: 51 07 04

Gøt
PONTUS